

Képiró Gyula

Az ablak

Amikor először telt meg fésűm hajszálaim sokaságával, akkor még csak arra gondoltam, hogy valószínűleg én tettem tönkre hajhagymáimat a sok reklámozott samponnal, tulajdonképpen azzal, hogy állandóan váltogattam őket, úgy, mint nagyhírű iparos a szeretőit. Hát nem is tudom... ezért aztán nem is állítom azt, hogy nem döbbentem meg kellőképpen azon, amikor már tincsekben kezdett el hullani fejemről a gyep, akár a vedlő állatokról tavasszal, de azért akkor mégsem éreztem helyzetemet kilátástalannak. Enyhe öniróniával a tükör előtt egész viccesen hangzott az önmagamnak szánt beszólásom, hogy igen ritka szép hajam van... mert igen... ritka... (és lekezelő mosollyal szólva) szép! Szemem alatt a táská is néhol már hol szatyornak, hol pedig utazóbőröndöknek nézett ki, de mivel a közérzetem is finoman szólva ritka ramaty lett már vagy két hónapja, ezért döntöttem úgy, hogy kénytelen-kelletlen, de orvoshoz kell mennem. Végül is be kellett látnom, hogy a bőven árulkodó jelek ellenére én még mindig nem aggódtam igazán, pedig kellett volna! Bár csupán aggodalmával mit sem kezdhet az ember, főleg akkor nem, ha már beteg. Főleg akkor, ha már valóban nagyon beteg. Mert én akkor már az voltam. Nagyon beteg. Halálos. Egyébként mit dramatizálom? Végül is minden betegség halálos... ami pedig nem az... az gyógyítható...

Na és mit meg nem tesz az ember az elveszített egészsége visszaszerzéséért? Tulajdonképpen mennyit is kell áldoznia érte? Csak úgy közhelyszerűen szólva: pénzt, időt, energiát, türelmet... szóval csupa azt, amiből amúgy is elég kevésel rendelkezik...

Nos nekem is el kellett kezdenem hiányosságaim nagyfokú fecsérlését, mert bizony ment az idő, csak úgy rohant, szinte hasított, és persze a pénz is röppent vele, akár Kínában a függővasút sebes szerelvénye (csak az én esetemben zsebes szerelvénye) az én zsebem pályaudvaráról a nővérek és az ápolók megállóin keresztül a nagyhírű professzor urak zsebeinek végállomásaiba. A cél pedig az volt, hogy visszaúton érkezzen számomra roskadozva az egészség és az életkedv. De úgy, mint aki rossz lóra tett a lovin, a pénz csak ment, siklott, de minden csak rosszabb lett, és a világ is kezdett visszatarthatatlanul összezsugorodni számomra: úgy is, mint tér és úgy is, mint idő. Mert egy szép napon beszorultam egy kis szobába, ami először még édesen tágasnak és kelően világosnak tűnt, ahhoz, hogy pár hét múlva nehéz levegőjével és naponta rémálomként rémitő magányával életbüntetésem végrehajtási intézete legyen, lelkemnek börtöne és testem koporsója, avagy szellemem palackja. Mert úgy éreztem akkor, hogy bezártak. Be... és nincs kiút. Csak egy: az pedig a halál. A kérdés pedig mindössze annyi, hogy mikor halok meg.

Körhintázók, 1946

Hülye lennék, ha nem ismerném el, hogy szörnyen megijedtem és nagyon féltem. Csak úgy szűkültem a haláltól, és kerestem minden érvet és szalmaszálnyi kapaszkodót, csak hogy megmaradhassak... hogy még tovább élhessek. Mert csak ekkor tudtam és éreztem rá arra, hogy mekkora érték az élet... az életem. Ugyanis szerettem élni, mint ahogy ma is szeretek élni!... mint ahogy még rajtam kívül sokan... nagyon sokan.... és végül is mint ahogy a legtöbb ember. Mert ettől lehet igazabb bárki és emberibb: ha szeret élni...

Meg kellett tenni a tétet az élet játékasztalán, én pedig megtettem. Akaratomon kívül. A tét pedig maga az életem volt. Tehát számomra minden vagy semmi. És csak minimális eséllyel gondoltam arra, hogy ez a játszma valójában kétesélyes. Ezzel együtt akkor a hazardírozás sem állt tőlem távol. Bármit megadtam és megtettem volna az életemért cserébe. De nem volt kinek ajánlatomat megtennem. Csak az ördög akart velem akkor egy játékasztalhoz ülni... és vele már nem akartam több partit játszani, mert úgy éreztem, hogy a lelkem után a tyúkszaros életemet is el akarja tőlem csalni. Én pedig ahhoz nagyon ragaszkodtam. Jobban, mint valaha. Így hát nem gondolkodtam sokáig. Irány a klinika és a végeláthatatlan kivizsgálások sora: vér, vizelet, széklet, röntgenek, illetve ultrahangos átvizsgálások minden mennyiségben. Váladék innen és onnan, sugárterápia halántékhoz... és ez lett végzetes. Két hét után egy kemoterápiát követően jártányi erőm sem maradt... összeestem, és a világ megszűnt létezni. Hiába kérdeznak, mert semmire sem emlékszem, mint ahogy arra sem, hogy mi volt igazán előtte

avagy utána. Pedig állítólag feleszméltem. Igaz, nem akárhogyan... úgy, hogy fájások garmadai és nyüzött szétzúzotttság között ismét hangokat kezdtem hallani. Ám a szeimeimet képtelen voltam használni. Semmit sem láttam, és a karjaimat is úgy éreztem, hogy fölemelni is képtelenség. Nah... cucc... most aztán jól elrendeztek. Vagy az is lehet, hogy én rendeztem el magamat. Csasza... Hazudnék, ha azt mondanám, hogy csak erre vágytam. Pedig ez van. Félhalott vagyok. Úgyhogy most aztán rendben vagyok.... és ez is állapot. Lehet, hogy most kellene valaminek is örülni, hiszen mégiscsak élek. Az viszont már más kérdés, hogy hogyan... mert most gyorsan eszembe jut a felesleges igazságok egyike: „Az életben nem az számít, hogy hányszor vettél levegőt, hanem az, hogy hányszor állt el a lélegzeted.” Betojás... Ahelyett, hogy valami értelmes buggyanna ki belőlem, még most is csak ez a szarság folyik át az agyamon automatikus ömlenyként.... Pedig most jó lenne emocionálisan is lereagálni az életet, mondjuk úgy, hogy hálás vagyok... vagy valami ilyesmi, vagy el kezdek reménykedni, mert az legalább valami jövőtávlát, vagy éppenséggel haragudni, mert totál lerobbantam, mint egy ócska tragacs, de a legnagyobb baj az, hogy ez az eszmélés belőlem most csak egy közhelyt hozott ki. Ajaj... pedig most érezni kellene ismét... igen... például örömet... vagy mit tudom én... fájdalmat... De azt ugyan nem, mert a fájdalomtól félek! De ki nem? Ezzel szerintem minden normális férfiember így van... akár belátja, akár nem, de a fájdalomtól fél... csak jól leplezi félelmét. Ettől férfi a férfi, hogy jól leplezi a „bátorságát”, ezzel hangsúlyozva férfiasságát. Na jó...

ebbe inkább jobb bele nem menni... Szóval nekem most valójában ismét célt kellene találni és arra fókuszálni... már csak azért is, mert állítólag az élet a folyamatos célok és indítékok fókusza, de sajnos ez, ami most történik velem, csupán a tudatalattim lementett programja, egyféle „save mode”! Engem viszont most ledöbbsent a felismerés, az, hogy rosszul vagyok programozva, és az is a probléma forrása lehet, hogy régi bennem az operációs rendszer. Valszeg már elavult. Biztosan jó lenne egy újabb és modernebb, lényegesen használhatóbb, számomra is kellően testreszabottabb rendszert belém feltelepíteni. Manapság a legújabb a Windows 7. Persze ez is fejlesztés alatt áll, és biztos, hogy pár hónap múlva kijön a nyolc. Jaj, csak azt ne!... mert az én helyzetemet tekintve már az. Nyolc. Ahogy a mondás tartja: Nekem nyolc... Basszus... Ez döbbenetes... Talán most még elég lehet ügyem szempontjából annyi, hogy nagytakarítást végzek a saját gépemen úgy, hogy ami bennem használaton kívül van, azzal lomtárba... De jó lenne, Istenem, most, ha csak ennyi lenne az egész, amit az ember testi-lelki karbantartásként elvégezhetne... és ettől pedig teljesen rendbe jönne és működhetne ismét zavartalanul. De nem ilyen egyszerű az élet... Dehogy... És hogy ne is álltassam magam, gyorsan el is kezdek rémüldözni attól, hogy a legrosszabb még hátra van. Valami hülye ezt is tételesen megfogalmazta: Nincs olyan rossz, aminél nincs rosszabb vagy sokkal rosszabb. Mert van... és amilyen mázlista lehetek ebben, nem is kétséges, hogy ez is majd nekem jut. A nagy francba!... Ne is erőlködjek hát, mert lám csak, mindennek van magyarázata. Még annak

is, aminek egyébként nincs. És ha ez törvényszerűség, akkor ezzel nem akarok egyetérteni. Nem mintha ettől bármi is változna. Pedig magyarázatokra szükség van. Logikus magyarázatokra leginkább. Az értelem számára csak ez az elfogadható táplálék. Mondhatnám azt most, hogy én sok mindent nem értek, de ezzel nem vagyok egyedül. Végül is van, aki semmit sem ért, s attól még jól megvan... és ember... Szóval agyrem ez az egész, most inkább azért kellene talán mégis némileg gyötrőd-nöm, hogy lesz-e számomra holnap? S ha igen, akkor az pedig majd milyen lesz? Akár el tudom képzelni számomra a legrosszabbat is, azt, hogy nincs jövő, csak halál van... számomra megsemmisülés... elmúlás... a világ pedig köszöni szépen, és halad tovább nélkülem. Végül is ezzel csak az örök nagy rettegésem végére lenne földi értelem-ben pont téve. De ettől a gondolattól a bigyóm is kivan... A francba! A fenébe!... A beteg ember lelki csapongásait és elképesztő marginalitásait ezek a létbizonytalan tehetetlenségek szülik bőséges szaporulattal. Kivagyok ettől a lehetetlen lelkiállapottól, pedig ha valamikor, akkor most kellene pozitív gondolatokat találnom és önmagam-ban táplálnom, ámbár ha ez most megszűnt belülről mint belső hang, akkor jöhet kívülről bárkitől... Na de kitől? Hiszen mindenkit elmartam magam mellől, szinte senkim sincs, illetve ha nagyon pontos akarok lenni, nos akkor tényleg nincs senkim, mert egyedül maradtam a bajommal. A kutyának sem hiányzom, ha pedig igen, akkor valószínűleg csak a munkám miatt, de a szüleim, illetve a család, akiket az Isten nekem adott... nos, nekik már rég halott vagyok! Számukra már nagyon

rég nem vagyok partner semmiben: nem segítek és nem is kérek segítséget, jöllehet elvagyok a magam sötétre szürkült világával, a munkámmal. Kapcsolatom? Az meg minek? Hiszen akinek élni sincs ideje, annak kapcsolatépítésre sem lesz soha. Bár igaz... próbálkoztam, inkább kevesebb, mint több sikerrel, és ha valami alakult volna is, az akkor már szinte az egész elején burokban halt el. Barátaim pedig sosem voltak, pedig szerettem volna... helyesebben szólva vágytam rá... Így csak netes ismerőseim vannak, na de ők csak akkor vannak, ha a neten vagyok, és nagyon nincsenek, ha nem kapcsolom be a gépet és nem csatlakozom a netre. Most tehát nincsenek. Talán ez így a legjobb! Nincs szükségem szánalomra és sajnálkozásra, na meg kioktatásra sem – mert abból kaphatnék tucatszám: ez van... nincs jobb! és én ebben vagyok!... és ez most az én haldoklásom... más pedig lehetőleg ne ugasson bele!

Talán már nincs is hallásom, csupán áthallásom van, hiszen csak belső hangokat hallok igazán, de szinte minden érzékszervemmel, ami még képes felfogni a külvilágot, azt érzékelem, hogy itt, ahol most vagyok, nem vagyok egyedül. Olyan érzésem van, mintha a pokol vagy a menyország bejárata előtt várakoznék, és mintha valaki még rajtam kívül látó- és hallótávom auráján belül volna, csak én képtelen vagyok őt meglátni.

Van itt valaki? kérdezem erőtlen hangomon...

Nocsak... – biztatom magam –, van itt valaki rajtam kívül?

Szóljon... (vagy hallgasson örökre)!

Van, hangzik zümmögésszerűen a válasz.

Ki az?... kérdezem ismét.

Én... hangzik a válasz.

Ki az az én?

Hogyhogy ki az az én?... szól vissza a hang némileg értetlenkedve... A nevemre vagy kíváncsi?

Igen!

A nevem Stolicz Zoltán... válaszol a hang.

Szevasz... örülök! nyögöm én.

Minek? kérdez ő vissza... szerintem nincs minek! (Hangjában pedig tiszta őszinte kétely.)

Na jó, ismét egy pesszimista mintapinty! gondolom magamban... de ezt nem mondhatom ki hangosan, hiszen gyors bemutatkozás lenne részemről emberségből, miközben ő legalább tisztességesen bemutatkozott. De szokásom szerint magammal megbeszélem a dolgaim, hiszen gondolati szabadság van.

Csak úgy mondtam udvariasságból! ... szólok halkán.

Hagyjuk az etikettet! így ő...

Itt csak sorstársak vagyunk... és a reménykedésben versenytársak...

Ezt hogy érted? kérdezem. Mi az, hogy a reményben versenytársak?

A remény az remény!... hagyjuk... szerintem ne filozofáljunk már arról, ami csak erőszakos sznobsággal tartozik a filozófiabölcselet tartalomjegyzékébe!

Hoppá!... Csak hoppá! Ne olyan hevesen, barátom! – így ő, mert lassú víz partot mos, és majd jut idő belátni, hogy miért is vagyunk versenytársak!... Ejsze, én már egy kövér ideje itt vagyok! vagyis egy vastag ideje!... A fene se tudja mióta, és én tudom, hogy miről beszélek! veled ellentétben...

Nocsak!... Lesz szellemipárbaj-ellenfelem... Meglep a válasza, de csak azért,

Korai önarcképek 5

mert nyílt és egyenes. Semmi sallang. Lényeg és tekintély, ahogy illik, már a legelején.

De te ki vagy? – kérdez vissza határozottan. Szerintem neked kellett volna előbb bemutatkoznod, mert te jöttél utoljára... (ebben is igaza van, de bár csak jöttem volna, és ne hoztak volna).

Igazad van! – ismerem el –, de az a helyzet, hogy nem láttalak, és így nem vehettelek észre. Én ugyanis nem látok, és eddig azt hittem, hogy már olyan stádiumba kerültem, hogy már nem is hallok...

Még szerencse, hogy hallani azért mégiscsak hallok. A nevem Kőríz Iván... Szimbád... ez amolyan művésznevem, de ezt használom, mert csak így ismernek, és azt hiszem, hogy nagyon beteg vagyok!... Ezzel pedig én is csupán a legfontosabbat közlöm magamról.

Tudom! mondja ő. Itt mindenki az, aki ide kerül! Ugye, azt tudod, te neves kedves Szimbád, hogy innen már csak a legerősebbek kerülhetnek vissza?

Na neeee! – válaszolom... Hülye vicc! Ezt a számítógépes játékot én már ismerem, de most valahogy nincs kedvem hozzá! Valami komolyabb szöveget nincs? Mert ezzel nagyon nem bízatsz. Én ugyanis nem megdögleni jöttem ide!

Miért? Te azt gondolod, hogy más igen? Mert valahogy én sem! – válaszolja ő –, és persze senki sem... Nyugi, mert ez még nem a temető! Sem a krematórium... Igaz, tán az épület hátulja már az... De hát ez van, és én csak a valósággal szembesítlek! – mondja ő barátságos halk hangon. S ha már így beszél, számomra ezzel valahogy természetesebbnek tűnik mondanivalójának szörnyűsége, és elfogadhatóbb

is, mint a drámai valóság. Szinte besül valahol mélyen agyamban az előbb halott információ, de nincs mit tennem, ha ez a póre igazság, akkor hiába szeretném szépíteni...

Végül is ez még az élet! Csupán ez vigasztal. Ez még a napsütötte oldal. Itt még lehet szépíteni a dolgokat, a kilátásokat, mert ugye amíg él az ember, addig remél. Lehetőleg jókat és szépet. Még a halál pillanatában is állítólag az élet legcsodásabb pillanatai elevenednek meg egyszerre ismét az elraktározott emlékeink gyorsingereként. S aztán... s aztán a nagyon nemtommi!... de annyira, hogy még rágondolni is káros... brrr...

– Én félek a haláltól! – mondom... immár hangosan.

– És ki nem? – válaszolja ő, akinek most először hallom halk sóhaját is, közben hallani véltem valami lemondó hanglejtést.

– Ez a kurva nagy igazságtalanság! – fakadok ki kevés erőmet összeszedve a mondat vehemenciájának ingerén lovagolva –, és nem tudom, mit tegyek! Mert én még nem akarok meghalni! – mondom rimánkodva.

– Más se!... De nehogy már azt hidd, hogy aki itt van, nem szeretné magát meggyógyíttatni? Vedd már észre, hogy sorstársak vagyunk... mindannyian... Élni és meggyógyulni akarunk, akárcsak te! – mondja ő eréllyel és meggyőzően, és én el is hiszem neki... és nem adjuk olcsón a bőrünket!... Még kevésbé a lelkünket! A nagy kaszás pedig menjen a fenébe! Egyszer már neki kellene megdöglenie: a halálnak! Elvégre ő se kerülhesse el a rohadt sorsát...

Vigyor és irónia jár át néhány pillanatig, általa pedig valami újszerű affi-

nitás a halálfélelem és az ellene küzdés lelki vízvázlatján... Tetszik nekem ennek a Stolicz nevű fazonnak a gondolkodása. Még inkább figyelni kezdek erre a fickóra és az ő sajátosan tetszetős gondolatmenetére, hiszen telve van a hangja jól kevert haragbölcsessel plusz egy olyan szuggesztív soha bele nem nyugvással, amivel felesleges volna vitatkozni. Ezért inkább az ő előrelátó, képzett pedagógusi érettségének eszenciáját igyekszem a magamévá tenni abban a reményben, hogy ez a vágyott optimizmus egyszer majd mindörökre akár az enyém lehet... mert ezt is, ugye, mint minden nagyszerű dolgot az életben... nos, tanulni és lopni kell mástól. De azért az nagyon nem semmi, hogy az ember még a saját halálos ágyán is tanulni (tulajdonképpen mint inas a mesterétől: lopni) akar?... Minek az már?... Avagy kinek? Hiszen szerintem a pokolba nem kell képzettség! Ott legfeljebb majd lapátolni kell tudni úgy, mint egy kubikosnak, vagy pedig túrni majd a fájdalmas korbácssapásokat, mert hát ugye nekem is megvan ám a középkori fantázia-hitvilágom teljesen mai modern verziója...

Azt hiszem, tartalmas és unalommentes időszaknak nézek elé a sok kibőjtölt idióta kórházi időszakaim után, és majd még ezt megköszönhetem ennek az embernek... akiről nem bánám, ha nemcsak a sorstársam lenne, vagy ahogy ő mondja: a reménységben a versenytársam, hanem közben lassan, de biztosan a barátommá is avanzálna... Legalább akkor végre lenne egy igazi barátom!... Istenem... És ráadásul olyan, akivel szemben nem az lenne az én elvárt kritériumom, hogy mentálisan felnőjön hozzám, hanem akinek tetszetős bölcsességéhez még éppen

nekem kellene felnőnem... Bár... mások szerint a barátságnál jobb, ha az ember nem a kritériumok, avagy az elvárások vonatkozásában gondolkodik, hanem egyszerűen csak ráérezne a barátságra, a barátság ízére, és egyszerűen csak engedi, hogy az a szívébe, az életébe szövődjön, mint egy gyönyörű szín az egyhangú lepelre... Na nem ám halotti lepelre gondoltam – bár a helyzetemet tekintve akár az is eszembe juthatott volna –, mert ugye a halotti leplek is csipkések és díszesek, de mégis baromira lehangolók és morbidok!

Nem szeretnék tapintatlan lenni, de mit mondtak, helyrejön a látásod? – kérdez ő.

Nem tudom – válaszolom. – Itt egy ideje semmit sem mondanak, csak tesznek-vesznek, vágnak-darabolnak, hordanak, sűrögnek-forognak körülöttem, meg otthagynak, hogy dinsztelődjek a saját levemben, s aztán majd szerintük lesz valami... Bár az orvos mondott egy-két dolgot, de tudod, félig-meddig olyan dokis szöveg volt, amiből én nem sokat értettem, de ahogy a szavaiból kivettem, azért van, amiben genetikusan szerencsés alkat vagyok, és van, amiben majd a gyógyszerek segítenek... szóval... úgy tűnik... nem mondtak le rólam!

Ne légy hülye! – hangzik a nyers válasz. – Senkiről sem mondanak le! Mert akiről lemondanak, az már vagy a hullaházban van, vagy pedig hazavitték innen, hogy otthon haljon meg! Viszont ha itt van az ember, akkor sokszor úgy érzi, hogy csak a csoda segíthet rajta!... Az meg nem megfizethető!

Hjah!... Nekem nincs pénzem! – mondom kissé önérzetesen. – Már nincs! Ami volt, az elfogyott! Lassan koldusbotra jutok. De ha meghalok,

akkor meg minek a pénz... nincs kire hagyjam!... Magamra költöm most az egészet! Különben is én szereztem rengeteg munkával, most meg hagyjam itt azért, hogy más boldogan éljen belőle láblógatva?!... a francokat!

De el vagy magaddal! – így ő... Fösvény és rátarti vagy még!... Te még birtokolni akarsz... Ezek szerint te még nem félsz eléggé a haláltól!... mert aki fél, az nem törődik a pénzzel, a vagyonnal, azt nem érdekli semmi földi értéke, vagyona, gazdagsága. Annak csak egy dolog számít: az élete!... és az mindennél fontosabb... sőt... igazából csak akkor érti meg a jóságot és az önzetlenséget, ugyanis aki tud adni, az tudja és az fogja fel, hogy maga az élet is jutalom... egyféle adomány.

Basszus!... hogy te miket tudsz! – mondom én elképedve. Ez a fazon nagyon nem piskóta! De hangtalanul már csak továbbgondolom azt, ami ebből a fickóból itt most kilocsant. Végül is igaza lehet, ugyanis a francot sem érdekel a pénz... meg a lakásom... meg az akármim... meg a szaros autóm!... hiszen ha megdöglök, akkor nem viszem magammal a sírba, s akkor meg dolgozhattam érte, úgyis más fogja élvezni... és még az az örömöm sincs meg, hogy valakinek tényleg jó szívvel odaadjam azért, hogy közben lássam és halljam az ő örömét és boldogságát, ha már nekem ebből már nem jut... végül is minden az én balekságomon múlik... Ez most bosszant, hiszen úgy gondolom, ez kissé azért bizarr, hogy az ember egy ilyen helyzetben mégis kacérkodik a halállal, miközben ezt más helyzetben a világ kincséért meg nem tenné. Egyféle belső demagógia azt lopja a lelkembe, hogy mindent el kell engedni ahhoz, hogy az élet könnyebb

és megragadhatóbb legyen. Menjen a pénz, a vagyon és minden, s aztán talán majd az ember megmarad, mint a majom. Na ez meg ugye hogy jön ide? Hát úgy, hogy még gyermekkoromban hallottam nagyapám és apám beszélgetéseiből, hogy a régi világ természetes képlete volt a vagyon miatti házasság. A szegény sorsú, ám jóképű és jóvágású legény elvette a módos molnár csúnya lányát, mert ugye volt neki vagyona. De aztán ha a legény nem tudta megbecsülni és elherdálta, nos, akkor elúszott a vagyon és vele meg a malom, de megmaradt a majom, mondta apám és nagyapám hangosan kacagva. Ezen kissé én is elvgyorodom...

Te meg most mit kacagsz? kérdi ő.

Nem kacagok, válaszolom, csak mosolygok, mert eszembe jutott valami, s az pedig elég mókás...

Ajai... látom, jól el vagy magaddal. Hát csak ez így legyen majd később is...

Mi az, hogy később? kérdem őt, aki remélhetőleg mindent tud...

Hát a később az később... vagyis megtörténhet, hogy hónapokat... akár évet vagy éveket kell itt dekkolnod, hogy a remény sugárútján végigpásztázz... hangzik a kacifántos válasz.

Miiii? Na neeee... Azt neeee... Még hogy éveket itt dekkoljak?... Frász!... azt nem akarom... akkor inkább döglök meg most!

Nyugi, nem eszik olyan forrón a kását barátom – mondja ő – ...mert hiszen mi az a pár hónap?... vagy éppenséggel mi az az egy év? kettő... mert most még rengetegnek gondolod, pedig nem az...

Mi az az egy év? Mi az az egy év?... mert szerintem semmi... – mondom csúfondárosan. Na ne viccelj... egy év az komoly idő... De hirtelen az ő válsza megtöri az én méltatlankodásom

hangját: Tulajdonképpen egy év az az idő, ami alatt a Föld megkerüli egyszer a Napot. Habár ha ezt vesszük, akkor az nem sok... illetve csak viszonyítási kérdés, hogy nagy idő-e vagy sem... De végül is a Föld is ugyanoda kerül... ugyanabba a kiindulási pontba... Számára semmi változás, hiszen nem számított semmi, csak a megtett út mint idő. Azt hiszem, hogy így van ez az ember életével is. Az idő az életből nem más, mint az út, ami a születés és az elmúlás között van, és egy idő után nem is számít semmi más, csakis a megtett út... és a még hátralevő idő...

Hihetetlen... – mondom most már hangosan is – ... elképedek a te magyarázataidtól, hiszen mindenre van válaszdod és magyarázatod, és elég észszerűnek is tűnik, amit mondasz, éppen ezért úgy érzem, hogy felesleges lenne veled vitatkoznom ezekben a filozofikus kérdésekben...

Lesz időnk vitatkozni is... – mondja ő –, meg akár haragudni is, de az felesleges... hiszen az csak kárba vész az életünkéből...

Na figyü! – mondom én –, elég kíváncsivá tettél magaddal kapcsolatosan... Tulajdonképpen mi a foglalkozásod, hogy ennyi mindent tudsz?

Már semmi – válaszolja –, merthogy voltam én már minden, na meg semmi is!... és most is az vagyok...

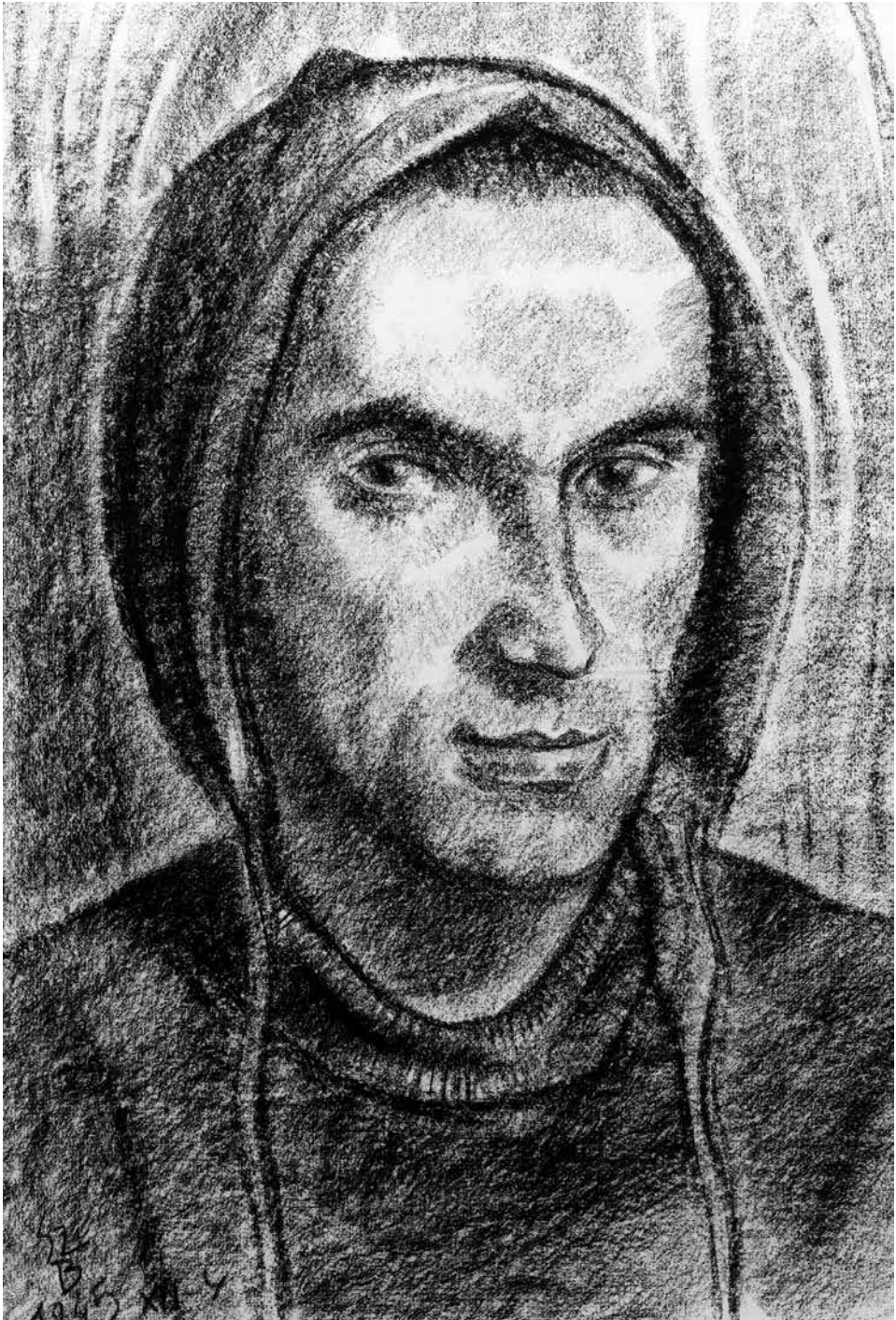
Ezt hogy érted?... Valami tanult szakmád csak van?

Van... hogyne... érettségim van... na meg állatechnikai szakvizsgám... de az egyetemet nem fejeztem be, mert eltanácsoltak.

Rossz tanács, mondom. Túltettem már magam rajta... – válaszolja egykedvűen. – Nem volt könnyű, de mindig jobbat vár az ember... s ha mégsem

az jön, akkor pedig van miért kárhóztassa magát. Velem is ez történt. Nem tanultam az egyetemen, de kénytelen lettem utána tanulni a saját bőrömön. De mire végre kitanultam volna az élet iskoláját... addig lám csak... ide fektetett kétvállra az élet. Mert egy ideje káó vagyok, és magam sem tudom, mit várok, de várok. És nem maradt más, csak a remény... az illúzió, hogy ha egyszer majd meggyógyulok, akkor mindent újrakezdek, és persze mindent másként csinállok, mint eddig.

Sóhajtok, mert abban minden benne van, ami arra utal, hogy teljesen egyetérték velem. Legalább a szemeimet használhatnám... azaz legalább látnék. Pontosabban legalább ezt a szar világot láthatnám, mert még eddig igazán nem is lázadtam az ellen, hogy a világ színei számomra megszűntek és egy mindennél fontosabb funkcióm bekrepált. Hihetetlen, hogy mennyire hiányzik a látásom. Valahol attól félek, hogy ilyen lehet a halál is: bezárva, nem látva, de gondolkozva és tehetetlenül... s aztán a megszűnés... Hátborzongató gondolatként gyötör a félelem, hogy ez így marad, és ezzel a tudattal nem tudom, hogy képes leszek-e tovább létezni. És ezt a félelmemet most muszáj megosztanom ezzel a fickóval, mert szerintem ő ebben valami mást képvisel... mintha több lenne a gyáva ember lelki posztumuszánál... annál, aki ebben most én vagyok. Mert hol van már az a magabiztos pasi, aki voltam, az, aki nem ismert lehetetlent, akinek akaratereje nemcsak az élet felszíneit karcolgatta, hanem mélyrehatóan merészelt vakmerően beleugrani elszántan mindenbe, ami útjába akadt. De most íme kiszolgáltatottan olyan szavakat

Dantei önarckép, 1945

kell ízlelgessek, mint reménység meg gyógyulás... Úr Isten, hova jutottam?

Elmondhatatlanul bánt, hogy nem látok... mondom úgy, mint aki csak valami nagy terhet oszt meg félszegen, bizalmatlanul. Ő azonban érzi talán, hogy ebbe a sóhajban ennél sokkal több keserűség és bánat is szorult.

Majd én leszek a szemed!... mondja ő, és ezt én nem bírom ki belső mosoly nélkül.

Látok majd helyetted is... ablak leszek a fejedre!... mondja határozottan.

Erre ismét nem tudok mit mondani... Legfeljebb értékelem magamban a jóindulatát, amit továbbra sem tudok hova tenni. Hiszen ez egy személytelenül barátságtalan világ. Nem is értem, hogy mi ez a világidegen segítőkészség, ami csak úgy önzetlenül idefolyik a betegágyamhoz, és én pedig azt sem tudom, hogy ez az, vagy valami más... Drága Istenem... legalább a bizalom fejezetben ne lenne ennyi hiányosságom tapasztalatból... Vajon ezért is benyújtható a számla? S na persze majd lesz-e ebből el- vagy lekötelezettség?... mert ha igen, akkor nem kérek belőle... akkor inkább kihagynám... Aztán gyorsan elszégyellem magam. Salak egy alak lehetek én, hogy a felém jót nyújtó kezet is méregalma rosszakaratnak minősítem... Gyors abortusszal tépem ki agyamból a megszületett szégyenteljes bizalmatlanság torzszüleményét. Közben próbálom befele kódolni önmagamba a jóakarát, önzetlenség, emberség és barátság ízeit... valahogy a zárt sejtjeimből is apránként bontogatva... hátha az segít...

Gondolataimból azonban az ő kérdése von vissza egy pillanat alatt a valóságba:

Hallod a fanfárt?...

Mit?... kérdezek vissza sután.

Hát a fanfárt... tudod... a felvonuló rezesbandát!

Füelni kezdek, de még semmit sem hallok. Inkább csak mintha valami tompa morajra lennék enyhén beélesítve. Persze az is megtörténhet, hogy nem figyelek eléggé arra, amire most kellene. De őt ez nem zavarja, hanem kellemes modorban folytatja beszámolóját, mint egy édes kis társalgást...

...elől vörösbe öltözött mazsorettek lépegetnek formás lábaikkal, kezükben ügyesen pörgetve pálcáikat. Nagyon csinosak és minden szempár rájuk tapad, mögöttük ütemre lépdelnek a hangszeresek... mindenféle rézfúvósok, aztán a sorban a cintányéros és a menet végén középen a dobos csaj... hihetetlen ez a parádé és ez az induló... Hallod? Ez most éppen a Radetzky-mars... Szinte hihetetlen ez a színes emberfogatag, amely kíséri őket, az egész utcán csak úgy hullámszik és zsi-bong a tömeg... Micsoda felvonulás... Elképesztő... szinte közöttük érzem magam...

Egy adott pillanatban egyszerre csak én is érezni kezdem a nap melegét. Ha nem is látom, de érzem. Azt az érzést nem lehet elfelejteni, és nem lehet semmivel sem összetéveszteni. Az a melegség egyedi. Átjárja a bőrön keresztül a zsigereket és behatol a csontba, majd onnan az idegpályákon keresztül suhan a legnagyobb érzékszervbe, a szívbe. Csodás érzés, amikor a nap melege megérkezik a szívbe, mert olyanná válik, mint egyféle forró öröm. S tőle bizseregni kezd az egész test, minden tag... szinte felenged az ember egész lényé.

– Ma biztosan május elseje van – folytatja a beszámolót –, és ezért ez a csinnadratta, de én nem vagyok oda

érte... mert annak ellenére, hogy nemzetközileg is a munka ünnepe, attól még olyan snasszos kommunista és olyan lúgban főzött szocialista íze van... Jobb ennek a mában nem örülni... – mondom én saját véleményként. De Ő mintha nem hallaná, csak folytatja...

...úgy látom, mintha egy kissrác csak úgy bolyongana a tömegben. Szinte a menettel szemben kóvályog és állandóan keres... olyan tanácstalan szegény... lehet, hogy az anyját keresi, mert elsodródott tőle...

Te jó ég! Az nem is vicces...

Most már én is látom önmagamban az eseményt. Látom, amint a gyerek mindenki útjában szédelegve torlódást okoz, kerülnek, sodorják, elfordítják, már szegény teljesen más irányban bolyong, és érzem, amint szívbe markolóan kiabál, szinte sipítózik teljes hangerejével, de szerény cérnahangját elnyeli a morajló tömeg. Pedig az édesanyja szerintem minden más hang közül ki kellene hallja gyermeke egyedi hangját... Istenem... mennyire megindító és szívszorító ez az egész... Saját gyermekkorom máig elmentett rémülete villan be... Elveszttem... Soha nem találom meg az édesanyámat... elveszttem... itt a tömegben... a nagy semmi kellős közepén, és senki nem segít... Szemeim már úsznak a könnyektől, a látvány egyre csak elmosottabbá válik, akár egy szennyes folyóban fuldoklás utolsó képei... és most már csak a megszűnés következik...

Szörnyű és megrázó, semmihez sem hasonlítható félelem pörgeti fel szívverésem a maximumig... Lehet, hogy meghasad a szívem... De egyszerre csak erős ölelésben remegek anyám ismerős illatára, és kedves zokogása közben édesen tapasztalom a legcsodá-

latosabb anyai ölelés féltőszeretet-halmazát. Semmihez sem fogható ez az érzés. Ezt akarom a síró kisfiúnak is... találják már végre meg... megérdemli, hogy a nagy ijedtség és egzisztenciális félelem után révbe érjen...

Végre a kissrác valakinek kezét fogva szipogva vonul a tömeggel – hangzik mesélőm folytatása. Nincs már baj... mosolyog, mint mindenki, mert ez egy szép nap. Akkora a sziporkázó színka-vaalkád, hogy szinte elképesztő. És lám csak, gólyalábas bohócok libegnek a tömegben, a menetben, majd annak a szélén. Gyerekek üldözik őket, de útjukba esik a mobilbiciklis fagyaltosbácsi. Olyan igazi Bagaméri bácsi, de szerethető. A gyerekek kipirult arccal kapkodnak a színes gömbös ostyapoharak után... De jó ezt nézni és látni. Mindenki jókedvű, vidám, boldog és felhőtlen, mint az ég, mert most az is olyan igazi kék, mint az azúr, és a nap fénycsíkjai sütnek a tömbházak mögé árnyékokat űzve. Seholy sincs lassan árnyék, csak fény és vidámság és zene és önfeledtség... Engem is elragad ez az érzés, hallom a zsvajt, a zenét, és látom fantáziám filmjén a mozgóképeket, a csodálatos háttér, a remekbeszabott koreográfiákat, a zseniális kosztümöket, és az a gyönyörű az egészben, hogy a valóság megidézett, ám mégis szavakon keresztül leírt nagymozijában a rendező maga az élet. A lüktető jelenet közben belső nyugalom ereszkedik érzelmi ködként belső látásomra... a beszédben mozgó és bennem hallott kép összefonódik az álomszerű, lassú régi filmjeim emlékképeivel, amelyekben múltam és az agyszöveteimben tárolt összes édes endorfinok ölelkeznek. Persze az is lehet, hogy az endorfinok bennem nem is ott ölelkeznek, de

a lényeg, hogy mintha egy belső orvososság hatna lelkem és testem halálfélelemtől szétnyúzott csatamezején... és megszűnik a tudat, az éntudatból és az öntudatosságából való kiesés leállít bennem mindent... és szevasz világ...

Jeges rémület helyett emelkedő testhőmérséklet ébreszt. Átszólok magam felett új barátomnak, mert ma is szükségem van az új szem programajánlatára...

Szia... jó reggelt!... nyöszörgöm száradó torokkal.

Válaszként csupán csend a jutalmam...

Biztosan alszik. Amúgy eléggé kimeríthettem őt is a beszélgetésünkkel, elvégre ő is beteg, és nem lehet sokkal erősebb nálamnál, ergo: neki sem használ az a sok erőltetés... még jó, hogy nem kezdtem el ugráltatni szegényt... De valószínűleg arra nem csupán fizikai erőtlensége, hanem szabad szelleme és értelmes tudata miatt sem vállalkozott volna, hiszen nem rabszolga ő és nem is luxusboy, aki majd lesi az én kívánságaimat, hogy azokat teljesíthesse...

Nem is lenne semmi baj, ha nem unnám most tökre magamat, mert lám csak most, hogy már megismertem ezt a fantasztikusán jól kommunikáló színes fickót, szóval ... most már elvárom, hogy szórakoztasson... A fene a jó dologba bele, én értem, hogy betegek vagyunk, de most ne aludjon nekem. Dumcsizzunk, mert nekem erre szotytyant kedvem, úgyis egyelőre ennyi jut nekünk...

Szia!... ismétlem most már hangsabban.

Válasz ismét nincs, és türelmem sem várni a jólneveltség és az idegbetegség ingatag határán.

Na mi van?... nagyon elaludtál!... nehogy már bekrepálj itt mellettem...

Döglött csend a válasz.

Mi a franc van? Nyugtalanság bújjik a bőröm alá.

Nagy erőt koncentrálok jobb oldalamba. Érzem végre, ahogy sikerül már mozdulattá formálni az ingereket. Vállban induló karmozdulatom lassú összerándulásként ér könyökömig, ahonnan megindul valami mozdulatra emlékeztető mocorgás. A csuklóm-ban még kevés az erő, de ujjvégeimben már érzem a tapintás életerejét. Valamiben megakad mégis karom... Valami műanyag gordiuszi csomóhoz hasonlítható vezetérendszerhez érek. Ez most mint gyöngye vadnak a csapda ügyesen tekeredik erőtlenségemre cafatul. Kezem megfeszül, és közben hangos sípolásba kezd a technika mint fába szorult féreg a fejem mögül. Beletekeredtem valami rohadt hálózatba. Na de ha erre sem ébred meg az új barátom, akkor viszont semmire.

Csoszogás közeledik valahonnan egész távolról fokozatosan erősödve, majd ajtó nyílik és a csoszogás mellém libben. Könnyed mozdulattal fog meg puha kacsóval, majd emeli meg kedvesen a bűnös karomat, és érzem, amint határozottan fejt ki a hálózat csapdájából, miközben kedves női hangon csak ennyit szól: Nyugalom... ne mozogjon. Nem lesz baj... Beleakadt a katéter zsinorgójába, és közben meghúzta az infúziós állványt is. Még jó, hogy magára nem borult, mert még agyonvághatta volna ...

Már csak az kéne... nyöszörgöm el-fülő hangon.

Jé... maga már egész jól kommunikál!... szól a női hang elégedett hang-súllyal.

Persze, ha nem töltenének meg állandóan mindenféle nyugtatókkal meg bódítókkal... válaszolom némi rosszalással a hangomban. De tudja mit?... nem haragszom érte! Ha kell, akkor kell! Inkább nézze már meg, hogy mi van itt mellettem az új ismerősömmel?

Várjon... szól a női hang... most lassan leveszem szemeiről a kötést és lassan megbarátkozhat ismét a fényvel, mert már több dózist nem kaphat...

Mi van?... hát azért nem látok, mert le van ragasztva a szemem?... nafene... én meg azt hittem eddig, hogy azért nem látok, mert megvakultam...

Nyugalom... nem olyan könnyű csak úgy itt megvakulni... A doktor úr az első bódító injekció után leragasztatta velünk a szemhéjait azért, hogy a retináját és a szemidegeit ne érhesse károsodás a sugárterápia alatt, és így pedig kaphatott komoly dózisokat... de nagyon is úgy tűnik, hogy egészen jól van tőlük már most... Úgyhogy gratula, maga nagyon jó úton halad: hamarosan fel is fog épülni... A barátjának viszont nincs ilyen szerencséje... Ma hajnalban csendesen elaludt. Hatalmas melanómája már teljesen felőrölte valamennyi egészséges vérsejtjét, és szinte csoda volt, hogy fájdalommentesen 14-ik napja haldoklott. Viszont már nekem is, aki sokat látott hasonló esetet, feltűnt az, hogy mintha szegény nem tudott volna meghalni, mert csak arra várt, hogy az utolsó erejét is elhasználja és megossa valakivel, mert nem akarta elvinni magával... szóval... kár érte...Több mint egy órája leszállították a boncterembe...

Sokkolt a hír, sokkol a fény... sokkol az élet és a szavakat keresem, mert azok most nincs honnan előjőjenek belőlem...

...De hisz még pár órája ő volt a szemem... mesélt nekem... az ablakon kinézve mesélte, mit lát... a forgatagot, a felvonulást... – törnek fel belőlem nagy nehezen mégis a szavak hitetlenkedve a döbbenet nagy lelki dugója alól.

Szimbád úr! Ne vicceljen... képtelenség és lehetetlen... hiszen a maguk szobájának ablaka nem néz sehova!... ez egy vakablak, mert csak a szellőzőaknára néz, félsötét az egész... mert csak a tetőről ad egy pici fényt, de azt is esetleg délben... esetleg onnan tör be némi fény, úgyhogy innen nem láthatott semmit, mert még az utca sem látszik az épület egyetlen pontjáról sem, hiszen előttünk a klinikák tornyosulnak... De most már Önnek is látnia kell, ha nem hiszi, akkor győződjön meg róla saját szemével...

Gyors és olajozott mozdulatok után érzem, amint lekerült szememről a kötés. A fény teljes neonfehérségével betölt, mint köd a teret, és én megadóan ülök a hallott szavak kalapácsújtásainak fájdalमतól elképedve. Szédülök... Látni vágyó szemeim ködfátyola azonnal szemgödröm könnytavának színeket összemosó kínjában fürdik csípődve... és nem tehetek róla, de nem tudok örülni a gyógyulásom jó hírének, mert belém nyilall nagyon minden, és lelkem parányi fájó szívű gyermekké zsugorodik mellkasomban. Lám csak, mit kell megtudnom életem egyik legfontosabb pillanatában a halált szemlélve immár az élet ablakából?... avagy a veszteség hihetetlenségében... de valahogy a nyereség kapuján mégis áttámolyogva?... nos, csupán azt, hogy ügyesen összeszedett tarka hazugságokkal nem lehet az embereket boldoggá tenni, csupán csak ideig-óráig, legfeljebb talán a gyermekkorban

egy ideig... de aztán a felnőtt élet majd meggyógyítja önmagát, mert meg kell gyógyítania önmagát... Egy napon pedig csontos, szikár napsütötte egészséggel köszön vissza a legszebb kor

delén, azért, hogy mint érett gyümölcs mosolyogjon gyógyult igazságként az emberi lélekből a sok értékes embert nem ismerő és megbocsáthatatlanul könnyen elvesztő világra...

Fáramászó